

[Time: 2 ½ Hours]

[Marks:80]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:** 1. Attempt all questions.
2. Each question carries 20 marks.

Q.1 a) Examine the relationship between business class and politics in Maharashtra.

OR

b) Assess the development and contribution of co-operative sector to Maharashtra politics in the post- 1960 period.

Q.2 a) Discuss the factors responsible for decline of Congress in Maharashtra.

OR

b) Examine notable challenges before ShivSena BJP alliance in Maharashtra.

Q.3 a) Describe the significance of Tribal movement in Maharashtra.

OR

b) Discuss the main contribution of Shetkari Sanghatana to the peasant movement in Maharashtra.

Q.4 a) Examine the role of civil society in the Right to Information movement in Maharashtra.

OR

b) Examine the success of any one environmental movement in the state of Maharashtra.

[वेळ: २:३० तास]

[गुण: ८०]

- सूचना:** १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
२. प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.

प्र.१ अ) महाराष्ट्रातील उद्योजक वर्ग आणि राजकारण यांच्या संबंधांचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) १९६० नंतरच्या महाराष्ट्राच्या राजकारणात सहकार क्षेत्राच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

प्र.२ अ) महाराष्ट्रातील काँग्रेस पक्षाच्या न्हासाला जबाबदार घटकांची चर्चा करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील शिवसेना-भाजप युती पुढील आव्हानांचे परीक्षण करा.

प्र.३ अ) महाराष्ट्रातील आदिवासी चळवळीचे महत्व विशद करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीतील शेतकरी संघटनेच्या मुख्य योगदानावर चर्चा करा.

प्र.४ अ) महाराष्ट्रातील माहिती अधिकार चळवळीतील नागरी समाजाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्र राज्यातील कोणत्याही एका यशस्वी पर्यावरण चळवळीचे परीक्षण करा.